

COVID-19 DÖNEMİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİR ATIK YÖNETİMİ

Atıkların arıtılması ve bertaraf edilmesi hastalıkların ve salgınların yayılmasını önleyen en önemli etmenlerden biridir. Atık yönetiminin sürekliliği; belediye (evsel) atıklarının ve tıbbi atıkların yansın sanayiden ve sağlık kuruluşlarından kaynaklanan tehlikeli atıkların yönetimi için de önemlidir. Bu sebeple Uluslararası Katı Atık Derneği (ISWA) tarafından COVID-19 salgını döneminde atık işleme tesislerinde çalışanların korunmasına ve farklı türdeki atıkların yönetilmesine ilişkin bir rehber doküman hazırlanmıştır.

ISWA, hazırladığı dokümanda COVID-19 salgını döneminde atık yönetimi için üç genel önceliği göz önünde bulundurmuştur. Atık yönetim otoritelerince alınan/alınacak tedbirlerin de bu kapsamda olmasını tavsiye etmektedir. Bu öncelikler;

- Atık Yönetim sürekliliğinin sağlanması,
- Atık yönetimde operasyonel süreçlerin salgın kapsamında yeniden yapılandırılması,
- Sağlık kuruluşlarından kaynaklanan atıkların güvenli bir şekilde toplanması, arıtılması ve bertaraf edilmesidir.

I. Atık İşleme Tesislerinde Çalışanların Korunmasına Yönelik Alınması Gereken Tedbirler

Atık yönetimde çalışanlar, özellikle atık toplama çalışanları, ISWA tarafından sağlık çalışanlarından sonra salgına karşı ikinci en kritik çalışan grubu olarak görülmektedir. Bu sebeple, ISWA COVID-19 salgını döneminde atık yönetimde çalışanların kilit rol üstlendiğini ve bunun resmî kurumlar tarafından da kabul edilmesini önermiştir. İngiltere’de ve Fransa’da atık yönetimde çalışanlara kilit işçi statüsü verilmiştir. Bu sayede atık yönetimine gerekli hassasiyet gösterilmiş, sağlık, eğitim ve çalışma alanlarının daha sağlıklı (hijyenik) koşullarda hizmet vermeye devam etmesi sağlanmıştır. ISWA; atık toplamasında ve nakliyesinde, atık işleme ve bertaraf tesislerinde görev alan çalışanların yüksek düzeyde korunmasına yönelik tedbirler alınmasını tavsiye etmiştir. Tavsiye edilen tedbirler aşağıda ana hatlarıyla belirtilmiştir.

- Korucuyu ekipmanların (eldiven, maske, tulum, gözlük vb.) dikkatli ve sürekli kullanması sağlanmalıdır. Ayrıca, çalışanların ekipmanları vücutlarına temas ettirmeden çıkarması önemlidir.
- Yaşlı personel için özel çalışma alanları tahsis edilmelidir.
- Tesis içerisinde mobil el yıkama noktaları oluşturulmalıdır.
- Dünya Sağlık Örgütü’nün önerdiği şekilde çalışanların tesislerde sık sık el yıkaması sağlanmalı ve gerekli hatırlatmalar yapılmalıdır.
- Çalışanlar, her koşulda atık ambalajlarına doğrudan temastan (eldivensiz) kaçınmalıdır.
- İş eldivenlerini takılmadan önce, tek kullanımlık bir eldiven takılmalıdır.
- İş kıyafetleri ve iş ayakkabıları günlük kullanılmalı, en az 60 ° C sıcaklıkta deterjanla ve dezenfektan eklenerek yıkanmalıdır.
- Her araçta dezenfektan bulunmalıdır. Kullanılan dezenfektanların az %75 alkol içermesi önerilmektedir.
- Her atık alımından sonra atık toplama araçları ve araç kabinleri (özellikle plastik yüzeyler) dezenfekte edilmelidir.

II. Sanayiden ve Sağlık Kuruluşlarından Kaynaklanan Tehlikeli Atıkların Yönetilmesi

Her koşulda çalışma zorunluluğu olan sektörlerin faaliyetleri sonucu (ilaç ve kimya sanayisi, enerji sektörü, sağlık kuruluşları, atık bertaraf tesisleri vb.) tehlikeli atıklar oluşmaktadır. ISWA tarafından tehlikeli atıkların COVID-19 salgını döneminde yönetilmesine ilişkin verilen belli başlı tavsiyeler aşağıda belirtilmiştir.

- Atık yönetim tesislerinde, özellikle de sağlık kuruluşu kaynaklı atıkların yönetiminde, çalışanlar için atıkların nasıl yönetileceğini içeren acil durum eylem planları detaylı olarak hazırlanmalıdır.
- Çalışanlara kişisel koruyucu ekipman kullanımı eğitimi mutlaka verilmelidir. Kişisel korucuyu ekipmanların atıkları tek kullanımlık plastik çöp torbalarına konulmalıdır. Çöp torbasının dörtte üçü dolduğunda ağzı sıkıca kapatıldıktan sonra 2.bir çöp torbasında muhafaza edilmelidir.
- Atık yönetim tesislerindeki faaliyet bilgilerini doğrudan alan ve yöneticilere ileten sözcüler seçilmeli ve sözcüler periyodik olarak rapor vermelidir. Tesislerin kritik zamanlarda çalışmaya devam etmesi için bu raporlar önem arz etmektedir.
- Sağlık kuruluşlarından kaynaklanan atıklar işlenmeden ya da bertaraf edilmeden önce 72 saat diğer atıklardan ayrı geçici depolanmalıdır. Bu sayede atıklarda bulunan olası virüs yok olur ve normal atık işleme/bertaraf etme prosedürü uygulanabilir.
- Salgın sırasında sağlık kuruluşlarından kaynaklan atıklar diğer atıklardan ayrı bir alanda biriktirilmez.
- Salgından kaynaklanan ve depolamaya uygun olan tehlikeli atıklar ayrı bir lotta depolanmalı ve üzerine hemen günlük örtü örtülmelidir.
- Salgın döneminde sağlık kuruluşları hariç diğer sektörlerden kaynaklanan elektronik atık, atık piller, vb. tehlikeli atıkların bertarafı ötelenebilir.
- Karışık tehlikeli atıkların elle ayıklanması yasaklanmalı ve çalışanların atıkla teması minimize edilmelidir.
- Atık yönetim tesislerinin çalışmaya devam etmesi için ihtiyaç duyacağı tedarikçiler, nakliyeciler, vb. taşıyon firmalarında çalışmaya devam etmesi esastır.

III. Tıbbi Atıkların Yönetilmesi için Yapılan Öneriler

- Salgın dönemlerinde miktarları önemli ölçüde artan tıbbi atıklar daha fazla enfeksiyon ve kirlilik riski oluşturmadan güvenli bir şekilde işlenmeli ve bertaraf edilmelidir.
- COVID-19'dan kaynaklanan atıklar daha çok solunum cihazı ve kişisel koruyucu ekipmanların atıklarıdır. COVID-19 pozitif olan veya zorunlu karantinada olan kişilerin atıkları için mümkünse eğitim almış, uzman ekipler görevlendirilmelidir.
- Sağlık kuruluşlarından kaynaklanan atıklar işlenmeden ya da bertaraf edilmeden önce 72 saat boyunca diğer atıklardan ayrı olarak geçici depolanmalıdır. Bu sayede atıklarda bulunan olası virüs yok olur ve normal atık işleme/bertaraf etme prosedürü uygulanabilir.
- Tıbbi atıklar için güvenilirliği test edilen arıtma teknolojileri uygulandıktan sonra yakma yöntemiyle bertaraf edilme zorunluluğu yoktur, düzenli depolama yöntemi ile de bertaraf edilebilmektedir.
- Depolamaya uygun olan atıklar ayrı bir lotta depolanmalı ve üzerine hemen günlük örtü örtülmelidir.

International Solid Waste Association

IV. Referanslar

Tüm Atık ve Çevre Yönetimi Derneği

1. Waste Management During The Covid-19 Pandemic ISWA's Recommendations
2. <https://www.iswa.org/iswa/covid-19/covid-19-news/covid-19-news-detail/article/covid-19-and-healthcare-waste/1628/>
3. <https://www.iswa.org/iswa/covid-19/covid-19-news/covid-19-news-detail/article/covid-19-and-hazardous-waste-management/1628/>
4. <https://www.iswa.org/iswa/covid-19/covid-19-news/covid-19-news-detail/article/blog-waste-management-during-the-coronavirus-pandemic/1628/>
5. <https://www.iswa.org/iswa/covid-19/covid-19-news/covid-19-news-detail/article/covid-19-a-letter-from-our-president/1628/>